

LOYIHA BOSHQARUVIDA NIZOLI VAZIYATLAR VA ULARNI KAMAYTIRISH YO'LLARI

Primqulova Xurriyat Yolqin qizi
O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya
akademiyasi magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14744653>

Annotatsiya: Ushbu maqolada loyiha boshqaruvi jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan nizolar va ularni kamaytirish yo'llari haqida so'z boradi. Ushbu maqola loyiha boshqaruvchilariga nizolarni boshqarish va ularni samarali tarzda hal qilish uchun foydali maslahatlar beradi.

Kalit so'zlar: Loyiha boshqaruvi, nizolar, konfliktlarni boshqarish, samarali hal qilish, kommunikatsiya, jamoa, resurslar, vaqt, tashqi tashkilotlar, yechimlar.

Аннотация: В этой статье рассматриваются возможные конфликты, которые могут возникнуть в процессе управления проектом, и способы их минимизации. Статья предоставляет полезные рекомендации для менеджеров проектов по управлению конфликтами и эффективному их разрешению.

Ключевые слова: управление проектом, конфликты, управление конфликтами, эффективное разрешение, коммуникация, команда, ресурсы, время, внешние организации, решения.

Annotation: This article discusses potential conflicts that may arise in the project management process and ways to reduce them. The article provides useful advice for project managers on managing and effectively resolving conflicts.

Keywords: Keywords: project management, conflicts, conflict management, effective resolution, communication, team, resources, time, external organizations, solutions.

Kirish. Loyiha boshqaruvi — bu aniq maqsadlarga erishish uchun resurslarni, vaqtini va jarayonlarni boshqarish tizimi. Loyiha boshqarish jarayonida turli xil muammolar va nizolar yuzaga kelishi mumkin. Bu nizolar loyiha maqsadlariga erishishni qiyinlashtiradi va ko'pincha loyiha muvaffaqiyatiga tahdid soladi. Nizolarni boshqarish va ularni kamaytirish, ayniqsa katta hajmdagi loyihalarda, juda muhim hisoblanadi.

Loyiha boshqaruvini tushunish uchun loyiha ta'rifini chuqurroq o'rganishimiz kerak. Loyihalar o'ziga xos tovarlar, xizmatlar va protseduralar orqali qiymat yaratishga qaratilgan qisqa muddatli urinishlardir. Ba'zi tashabbuslar muammolarni tezda hal qilish uchun mo'ljallangan. Boshqalar esa, kutilayotgan parvarishlashdan tashqari, umumiy foydalanishdagi avtomobil yo'llari kabi jiddiy o'zgarishlarni talab qilmaydigan natijalarga erishish uchun ko'proq vaqt talab qiladi. Loyihani boshqarishda ma'lum ma'lumotlar, ko'nikmalar, vositalar va protseduralardan foydalanish odamlarga qimmatli narsalarni beradi.

Loyiha boshqaruvi loyihalarni boshidan oxirigacha rejalashtirish, rejalashtirish, nazorat qilish va baholashda foydalaniladigan tizimli yondashuv, metodologiya va amaliyotlarni tavsiflaydi. U vaqt, xarajat, ko'lam, sifat va resurslar kabi belgilangan cheklovlar doirasida aniq maqsadlarga erishishga qaratilgan keng ko'lamli faoliyat va jarayonlarni o'z ichiga oladi.

Nizolarni aniqlash va ularni hal qilish uchun tegishli vositalar va metodologiyalarni qo'llash loyihaning samarali yakunlanishiga xizmat qiladi. Maqolada loyihalardagi nizoli vaziyatlar va ularni kamaytirishning asosiy yo'llari haqida batafsil bayon etiladi.

Asosiy qism. Loyiha boshqaruvida nizo, tomonlar o'rtasida qarama-qarshi manfaatlar, fikrlar yoki nuqtai nazarlarning mavjudligi sifatida ifodalanadi. Bu nizolar shaxslar, jamoalar yoki tashkilotlar o'rtasida yuzaga kelishi mumkin. Loyiha boshqarish jarayonida asosiy nizolar quyidagi sohalarida bo'lishi mumkin:

Resurslar bilan bog'liq nizolar: Loyihada kerakli resurslar, vaqt yoki mablag'lar yetarli emasligi sababli yuzaga kelishi mumkin. Bunday nizolar loyihaning rejalashtirilgan vaqt va byudjetda amalga oshirilishini qiyinlashtiradi.

Komanda a'zolari o'rtasidagi nizolar: Jamoa ichidagi kommunikatsiya yoki ishonchsizlik, shaxsiy va professional manfaatlarining to'qnashuvi, qarorlar qabul qilishda tushunmovchiliklar keltirib chiqarishi mumkin.

Tashkilot o'rtasidagi nizolar: Agar loyiha tashqi hamkorlar yoki tashkilotlar bilan amalga oshirilayotgan bo'lsa, ular o'rtasidagi qiziqishlar va kutishlar bir-biriga zid bo'lishi mumkin.

Mijozlar va foydalanuvchilar bilan bog'liq nizolar: Loyihaning natijalari mijozlarning kutgan talablariga javob bermaganda, bu nizolarni keltirib chiqaradi.

Boshqaruvning strategik qarorlari: Loyiha rahbarlarining qarorlari ba'zan jamoaning qolgan a'zolari bilan kelishmovchilikka olib kelishi mumkin. Bu qarorlar loyiha maqsadlariga erishish uchun zarur bo'lsa ham, jamoaning o'zaro munosabatlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Nizolarning sabablari. Umuman olganda, nizolar uchta sababga ko'ra kelib chiqadi: mehnat jarayoni; odamlar munosabatlarining ruhiy xarakteristikalar (yoqtirish, yoqtirmaslik va boshqalar); guruh a'zolarining shaxsiy xususiyatlari (shaxslar qobiliyatlari, tajovuzkorlik, qo'pollik va boshqalar).

Nizoning tuzilishi. Nizo yoki ziddiyatli vaziyatda nizoning ob'ekti mavjud bo'lib, uning sababi va nizolashayotgan ishtirokchilar ham shaxslar, ham odamlar guruhlari bo'lishi mumkin. Nizolashayotgan ishtirokchilar ziddiyatda ichki va tashqi mavqega ega bo'lishi mumkin. Tashqi mavqe, nizolashishda ishtirok etishning sababi bo'lib, u har bir tarafning o'z muxoliflariga ochiq ifodalangan. Ichki mavqe - bu shaxsni yoki guruhni nizolashishda ishtirok etishga majburlovchi haqiqiy manfaatlar, maqsadlar va qadriyatlar to'plami. Ichki mavqe tashqi mavqega mos kelishi yoki bo'lmasligi mumkin. Ko'p hollarda ichki mavqe nafaqat muxolifatchilardan, balki shaxsning o'zi ham ularni bilmasligi sababli yashiriladi.

Nizolarni kamaytirish yo'llari

Loyiha boshqarishda nizolarni kamaytirish va ularni hal qilish uchun bir qancha samarali usullar mavjud. Quyida keltirilgan ba'zi strategiyalar yordamida nizolarni boshqarish va kamaytirish mumkin:

Aniq va o'zaro tushuniladigan kommunikatsiya: Loyiha jamoasining barcha a'zolari bir-biri bilan ochiq va samarali muloqot qilishlari kerak. Loyihaning maqsadlari, vazifalari va kutishlari to'g'risida aniq tushuncha yaratish, qarama-qarshi nuqtai nazarlarni kamaytirishga yordam beradi. Har qanday noto'g'ri tushunishlarni oldini olish uchun muntazam uchrashuvlar o'tkazish muhimdir.

Rol va mas'uliyatlarni aniqlash: Loyiha boshqaruvida har bir jamoa a'zosi o'z vazifalarini aniq bilishi kerak. Rollarni aniqlash va ularga mos ravishda mas'uliyatlarni taqsimlash nizolarni kamaytiradi va jamoaning samarali ishlashini ta'minlaydi.

Muammolarni erta aniqlash: Nizo keltirib chiqarishi mumkin bo'lgan muammolarni erta aniqlash va ularga tezkor javob berish loyihaning muvaffaqiyatli amalga oshirilishiga yordam

beradi. Buning uchun monitoring tizimini o'rnatish va muammolarni kuzatish muhim ahamiyatga ega.

Maqsadlar va kutishlarni boshqarish: Mijozlar va boshqa manfaatdor tomonlar bilan dastlabki uchrashuvlar o'tkazilib, ular bilan aniq kelishuvlarga erishish kerak. Ularning ehtiyojlarini tushunish va loyihaning imkoniyatlarini realist tarzda tushuntirish, kelajakdagi nizolarni oldini olishga yordam beradi.

Konstruktiv feedback va muhokama: Nizolar yuzaga kelganda, bu masalalarni konstruktiv tarzda muhokama qilish va barcha tomonlarni tinglash muhimdir. Qarama-qarshi fikrlar va nuqtai nazarlar o'rtasida hamkorlik va yechimlarni qidirish zarur.

Yuqori rahbariyatning qo'llab-quvvatlashi: Nizo yuzaga kelgan taqdirda, yuqori rahbariyatning aralashuvi va adolatli qarorlar qabul qilishi muhimdir. Rahbariyatning tarafkashlikdan holi bo'lishi va barcha tomonlarning manfaatlarini inobatga olish kerak.

Alternativlarni ishlab chiqish: Nizolarni hal qilishda turli xil yechimlarni ishlab chiqish va har bir tomonning manfaatlariga mos keladigan kompromisslarni topish foydali bo'ladi. Buning uchun samarali muzokaralar va shaxsiy va jamoaviy manfaatlarini hisobga olish zarur.

Mediasiya va nizolarni hal qilish xizmatlari: Agar nizolar yechimi o'zaro kelishuv orqali amalga oshirilmasa, professionallar tomonidan yordam olish mumkin. Mediasiya xizmatlari, masalan, nizolarni hal qilish jarayonini soddalashtiradi va adolatli yechim topishga yordam beradi.

Xulosa. Loyiha boshqaruvida nizolarni boshqarish va kamaytirish uchun samarali strategiyalarni qo'llash juda muhim. Loyiha rahbarlari va jamoalar o'zaro tushunish va muloqot qilishni kuchaytirish, aniq ro'llarni belgilash, va nizolarni erta bosqichlarda hal etish orqali loyiha muvaffaqiyatiga erishishlari mumkin. Nizolarni boshqarish nafaqat loyihaning muvaffaqiyatini ta'minlaydi, balki jamoa ichidagi munosabatlarni yaxshilaydi va loyiha jarayonining samaradorligini oshiradi.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning 2017 yil 24 iyuldagi "O'zbekiston Respublikasida loyiha Boshqaruvi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi №PF-5120-sonli Farmoni
2. O'zbekiston Davlat standarti// Loyihalarni boshqarish. O'zDSt ISO 21500: 2018 y.
3. Kerzner, Harold. Project Management: A Systems Approach to Planning, Scheduling, and Controlling. 12th Edition. Wiley, 2017.
4. Gray, Clifford F., & Larson, Erik W.. Project Management: The Managerial Process. 6th Edition. McGraw-Hill Education, 2014.
5. Müller, Rolf, & Lechler, Thomas. Critical Success Factors in Projects. International Journal of Project Management, 2014.
6. Project management body of knowledge PMBOK® (guide) Sixth Edition| Newtown Square PA: Project Management Institute, 2017
7. PMI (Project Management Institute). A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK® Guide). 6th Edition. Project Management Institute, 2017.